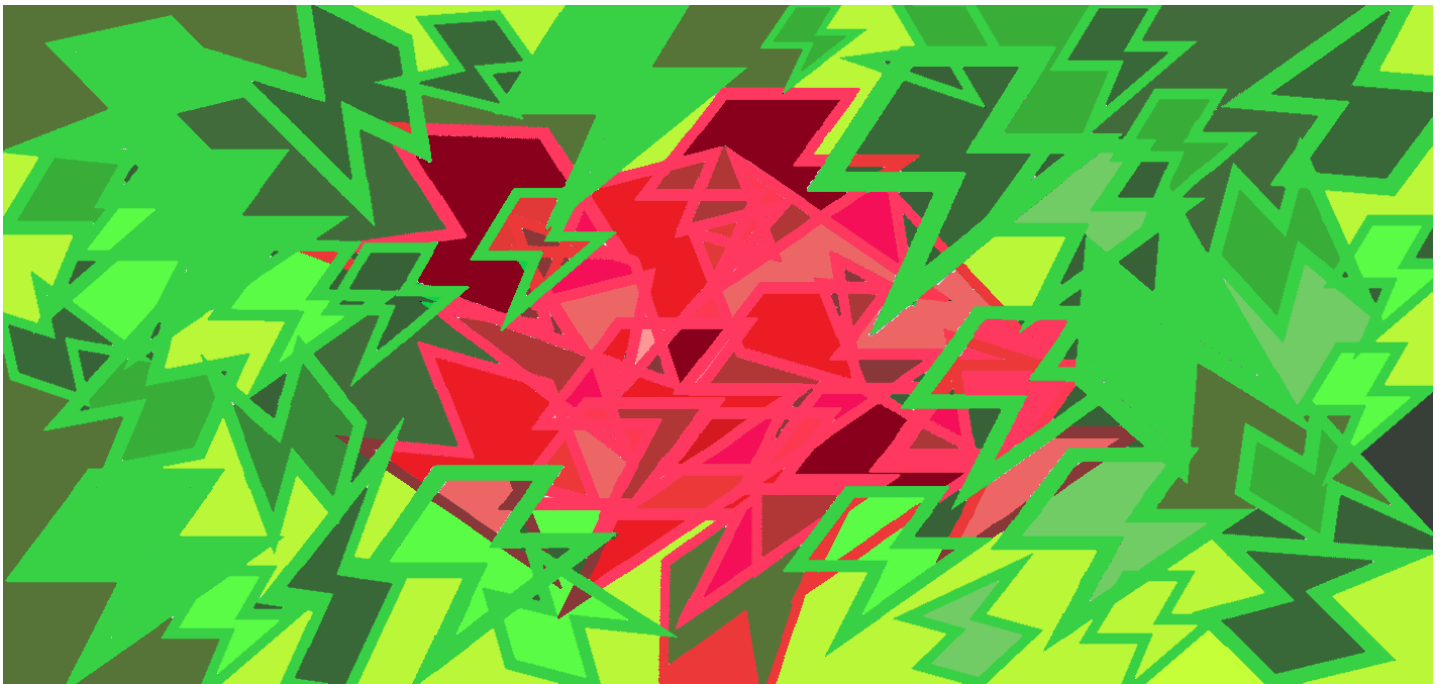

ŠOLSKI ČVEK

ŠOLSKI ČASOPIS OŠ ŠMARJE PRI JELŠAH

LETNIK IX, ŠT. 1, 2019/20

LA POPSI VEŽE PRIJATELJSKA VEZ

ANKETA: VRTEC ALI ŠOLA?

INTERVJU: KAYA SOLO

ODKRIVAMO: OD STRANIŠČ DO KNJIGOBELŽNICE

MALE SIVE CELICE: »TINA JE VSEGA KRIVA!«

POKLICNA PRIHODNOST NAŠIH DEVETOŠOLCEV

KO PIŠEŠ Z ROKO, JE AKTIVNO CELO TELO

INTERVJU: PRAVLJIČNA PUSTOLOVŠČINA V GOZDU S PRAVLJIČARKO

GUSTO GROBIN

KAM Z ODVEČNIMI OBLAČILI?

GOZD—POMEMBEN EKOSISTEM

April 2020

**ŠOLSKI ČVEK: ŠOLSKI ČAS-OPIS OŠ ŠMARJE
PRI JELŠAH; letnik IX, šolsko leto 2019/20, številka 1**

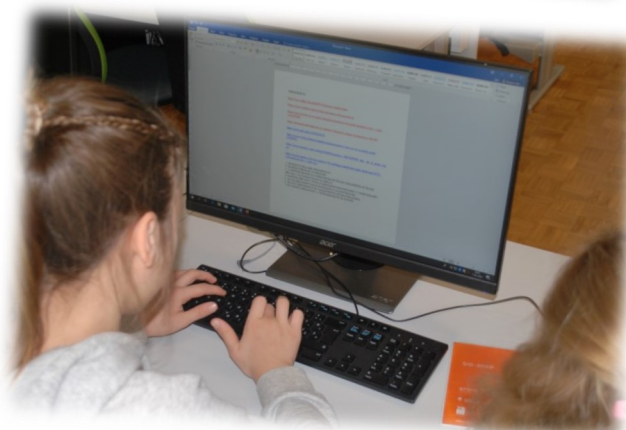
ČASOPIS SO USTVARJALE IN OBLIKOVALE UČENKE IZBIRNEGA PREDMETA ŠOLSKO NOVINARSTVO.

Novinarke: Darja Čujež, 7. b, Klara Artiček, 7. b, Zoja Smole, 7. b, Iza Vogrinc, 7. d, Klara Murko, 7. e, Maruša Rupnik, 7. e, Laura Leskovar, 7. e, Lea Vahen, 8. d, Hana Dovečar, 9. a, Nika Amon, 9. b

Mentorica: MONIKA JAVORNIK

NASLOVNICA: Marko Černezel, 8. a (slika je nastala v času šolanja na daljavo)

ŠOLSKE NOVINARKE V AKCIJI

La Popsi veže prijateljska vez

La Popsi je podjetje Neže in Karmen, ki sta skupaj ustvarili sladoled na palčkah in ne dolgo nazaj tudi posebej zdrave vitaminske bonbone. S svojo zamisljajo sta se uvrstili v oddajo Štartaj, Slovenija. Prijateljici sta že od malih nog. Skupaj ju veže skoraj sestrsko vez. Želelita si predvsem sladoled, ki ga bosta lahko brez slabe vesti dali svojima sinovoma.

Spraševali: Darja Čujež in Klara Artiček, 7. b

Foto: www.zadovoljna.si

Kje sta dobili navdih za La Popsi lučke?

Neža je zadnjih pet let živela v Las Vegasu. Tam lahko sladoledne lučke najdeš praktično na vsakem koraku. Ker imajo v Las Vegasu noro vroča poletja, midve pa sva bili vsakodnevno na vezi, je velikokrat omenila to poletno osvežitev. Seveda jim Američani dodajajo polno sladkorja, midve pa sva želeli najinima fantkoma ponuditi nekaj bolj zdravega. Poleg vsega pa še izgledajo božansko.

Zakaj se vajini izdelki imenujejo La Popsi?

To sta začetnici imen najinim sinčkov Lian, Alexander in popsicles, kar pomeni sladoled na palčki.

Kakšni so vajini plani za prihodnost?

Selitev na tuje trge in ohranjanje La.Popsi brenda (znamke).

Kaj vama daje motivacijo za delo?

Najina fantka. To, da se lahko postvetiva družinam, delo pa si organizirava sami, kadar koli. In to, da jima dokaževa, da se vse da, če se hoče.

Zakaj sta se ravno odločili za Sparove trgovine?

Ker se nama je projekt Štartaj, Slovenija zdel izjemen in res je bila odlična odskočna deska.

Kakšna je bila reakcija vajinih otrok na lučke in zdaj na bonbone?

Oba sta navdušena in še vedno so doma na vsakodnevnem jedilniku.

Kateri je vajin sanjski kraj za potovanje?

Tajska.

Kdo je vajin vzornik?

Nimava točno določenega, vsekakor pa občudujeva vse svetovno znane podjetnike, ki so začeli iz nič.

<https://lapopsi.com/>

ANKETA

VRTEC ALI ŠOLA?

Prvošolce Osnovne šole Šmarje pri Jelšah sva povprašali, ali jim je bilo všeč v šoli ali v vrtcu in zakaj. Zanimalo naju je tudi, kako poteka pouk v njihovem razredu.

Spraševali: Klara Murko in Maruša Rupnik

Foto: Maruša Rupnik in Klara Murko

TIM ZAGAJŠEK, 1. B

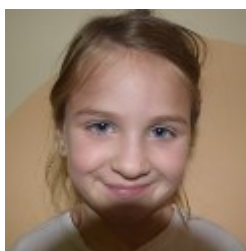
Všeč mi je bilo v vrtcu in v šoli. V vrtcu smo se igrali in nismo imeli veliko naloge. V šoli mi je všeč, da se kakšno uro igramo, nato pa naredimo domačo nalogo. Učiteljice so prijazne, če pa kričimo, nas kregajo. Imamo veliko naloge, ker imamo veliko različnih zvezkov. Naloge so mi srednje težke. Rad bi imel več ur.

ZOJA SUŠNIK, 1. B

Bolj mi je všeč v šoli kot v vrtcu, ker se veliko učimo. V vrtcu smo se veliko igrali. Učiteljice nas veliko naučijo. Imamo veliko srednje težkih nalog, največ pri angleščini. Dodala bi uro igranja s kockami. Moj najljubši predmet je slovenščina.

IVA BOŠTJANČIČ, 1. A

Bolj mi je všeč v šoli. V vrtcu smo se samo igrali, v šoli se samo učimo. Učiteljice so prijazne. Nimamo veliko naloge, tiste, ki jih dobimo,

so težke. Moj najljubši predmet je likovna, ker rada rišem.

LEV VRHKAR, 1. A

Bolj mi je všeč v šoli, v vrtcu mi je bilo všeč, da smo se igrali in ustvarjali. Najljubši predmet mi je likovna, ker rad rišem in slikam. Nimamo veliko domače naloge, tiste, ki pa jih dobimo, pa niso težke. Dodal bi uro plezanja.

TADEJ MAVSAR, 1. C

Bolj mi je všeč v šoli, ker se igramo na poučen in zabaven način. V vrtcu pa smo se zmeraj igrali. Učiteljice imajo lepa imena. Včasih imamo veliko naloge, ki pa niso težke, zato jih hitro končam. Dodal bi uro tekanja po atletski stezi.

PIKA VOVK ŠTEFE, 1. C

Bolj mi je všeč v šoli, ker imam prijateljice. V vrtcu pa smo se igrali. Učiteljice so prijete, ker mi pomagajo, če kaj ne razumem. Ko pa so učenci poredni, pa se jezijo na njih. V šoli imamo veliko naloge, ki so težke. Dodala bi uro, pri kateri bi se igrali na mivki.

INTERVJU

“KJER ME OMARA ENOSTAVNO POBRUHA IN NIČ NIMA SMISLA”

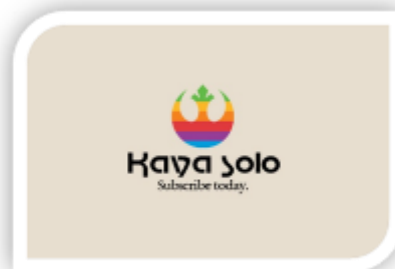
Slovenska youtuberka Kaya Solo nam je odkrila delček svojega življenja, povedala, kaj najraje počne, in dala nekaj koristnih nasvetov, ki nam v življenju vedno pridejo prav.

Spraševali: Hana Dovečar, 9. a, in Nika Amon, 9. b
Foto: arhiv Kaye Solo

OD KOD IZVIRA IME KAYA SOLO IN ZAKAJ SI SE ODLOČILA ZANJ?

Ideja se je porodila iz vzdevka Kaya Ren, ki mi ga je nadel sošolec po liku Kylo Ren iz Vojne zvezd. Sprva se je moj angleški kanal imenoval Kaya Ren, kasneje pa sem preklopila na slovenščino, zato sem potrebovala novo ime. Ben solo je pravo ime Kylo Rena, Han Solo je moj najljubši lik ... in pa solo se sliši dovolj podobno slo. Ali pa enostavno zato, ker sem solo – samo jaz.

KAKO SE SPOMINJAŠ SVOJIH OSNOVNOŠOLSKIH DNI?

Moram priznati, da precej slabo. Nikoli nisem uživala v šoli in v našem sistemu, vse pa so poslabšali še sošolci, ki me nikoli niso spoštovali in so me v najbolj občutljivih letih zelo zbadali ter mi precej uničili mojo samopodobo.

KDAJ IN ZAKAJ SO TI POSTALE VŠEČ LASULJE?

Že od nekdaj mi je bilo všeč menjevanje videza, rada sem barvala svoje lase in prišla do te točke, da sem jih popolnoma uničila. Ugotovila sem, da obstajajo vse vrste lasulj, malce raziskovala in ugotovila, da jih lahko imam tudi jaz. So preproste za oblikovanje, pričesko ohranijo zelo dolgo časa, prenesejo veliko več barvanja ... To je veliko bolj zdravo za moje lase.

SI KDAJ RAZMIŠLJALA O TEM, DA BI SI OBRILA GLAVO IN NAMESTO SVOJIH LAS UPORABLJALA LASULJE?

Meni to sploh ne bi bil problem, saj se nikoli ne sekiram preveč glede tega, kako izgledam. Seveda bi svoje lase precej pogrešala, ker se že zadnjih par let trudim imeti dolge lase, ampak zaradi lasulj to ne bi bil problem.

KJE SI DOBILA NAVDIH ZA RISANJE?

Moja babica je ogromno ustvarjala, zato sva velikokrat risali in ustvarjali skupaj. Ona me je naučila, da je umetnost nekaj lepega in da je odlična za sproščanje, zato sem tudi po njeni smrti s tem nadaljevala.

KAKO SE POČUTIŠ ZDAJ, KO SI SLAVNA IN TI OBOŽEVALCI SLEDIJO NA VSAKEM KORAKU?

Ne bi rekla, da sem slavna, tega nikoli ne dojemam tako. Oboževalci mi na srečo sledijo le na Instagramu in YouTubu, v živo ne, ali pa vsaj jaz tega ne opazim. Nikoli se nisem imela za nekaj več, zato se mi ne zdi nič posebnega.

ČE BI SE LAHKO VRNILA V PRETEKLOST, KAJ BI SPREMENILA?

Najbolj sprejemljiv odgovor je vedno "nič", ampak spremenila bi to, da se nisem nikoli uprla ljudem, ki so me zafrkavali in mi uničevali razpoloženje.

KAKŠNE NAČRTE IMAŠ ZA PRIHODNOST?

Pojma nimam, kaj bom počela jutri, zato težko rečem. Rada bi nastopila še v kakšnem filmu, napisala knjigo ... Ampak konec koncev si želim samo eno stvar – da bi bila srečna.

KAJ POMENI TATTOO NA TVOJI ROKI?

Po horoskopu sem škorpion. Nič drugega, vse ostalo je le okras.

KAKO PREŽIVLJAŠ SVOJ PROSTI ČAS?

Berem, rišem, igram igrice, gledam Netflix, HBO, YouTube. Nič posebnega, v prostem času se enostavno sproščam.

IMAŠ EN DAN ŽIVLJENJA, KAJ BI V TEM DNEVU NAREDILA?

Vsem ljudem okoli sebe bi povedala, da jih imam neskončno rada, opravičila bi se jim, če sem jim kadarkoli storila krivico in ves dan bi samo plesali in peli. Nič posebnega.

KAKO REAGIRAŠ NA "HEJTERJE"?

Slabo. Ne prenašam jih dobro, to si moram priznati. Že zaradi težavnega otroštva in sošolcev sem zelo neprepičana vase, zato se zelo sekiram zaradi sovražnih komentarjev. Vem, vsi rečejo, da se je brez veze sekirat, ampak konec koncev smo vsi le ljudje in nas grde besede v vsakem primeru prizadenejo.

ZAKAJ SO TI VŠEČ ZNANSTVENO-FANTASTIČNI FILMI?

Ker se mi zdi tako lepo, da lahko človek le s pomočjo svoje domišljije ustvari popolnoma novi svet, nove ljudi, nove zaplete in nove zgodbe. V znanstveno-fantastičnih filmih je še predvsem poudarek na inovativnosti in domišljiji ustvarjalcev.

KDO JE BIL TVOJ VZORNIK, KO SI BILA ŠE OTROK?

Ko sem bila še otrok, nisem imela veliko vzornikov, verjetno zato, ker je bilo takrat pomembnejše igranje s prijatelji. V najstništvu pa je bilo drugače. Vedno sem imela ogromno vzornikov: Michael Jackson, Jorge Lorenzo, Leonardo DiCaprio ...

Za YouTube in Cosplay pa sta mi bili največji vzor Hilly in Hannah iz YouTube kanala The Hollywood show.

KAKŠEN STIL OBLAČENJA IMAŠ NAJRAJE?

Takšen, kjer me omara enostavno pobruha in nič nima smisla.

ALI SI SI KDAJ ŽELELA ŽIVETI KOT DRUGA OSEBNOST, ČE JA, KATERA?

Ja, vedno sem si želela biti nekdo, ki je lep, uspešen, zaljubljen itd. Ko sem ugotovila, da ne bom mogla biti nihče drug kot jaz, sem se sprijaznila

sama s sabo. Ampak bi še vedno zelo rada bila Leonardo DiCaprio. To bi bilo kul.

KAJ BI NAREDILA, ČE BI IMELA 3.000.000 €?

Vložila bi jih v kakšno svojo poslovno idejo, ustvarila kakšno tematsko kavarno, restavracijo ali na kakršen koli način poskrbela, da tega denarja ne izgubim popolnoma z nakupom hiše ob morju in avta BMW X6. In Ferrari-ja.

KAJ TI GRE PRI LJUDEH, KI SO OKOLI TEBE, NAJBOLJ NA ŽIVCE?

To, da jim moram preveč pojasnjevati, kaj počnem, zakaj nekaj počnem in kakšni so moji načrti za naprej. Ne vem, ne vem, ne vem!

KOLIKO TI POMENI ZNAČAJ LJUDI?

Značaj je pomembnejši od vsega drugega. Še nikoli se nisem zaljubila v videz človeka, vedno je bilo nekaj več za tem. Enako velja tudi za moje prijatelje, nikoli mi ni važen njihov status, pač pa le značaj.

KAM IN ZAKAJ BI NAJRAJE ODPOTOVALA IN KAJ BI VZELA ZRAVEN?

Že od nekdaj bi najraje prepotovala celotno ZDA z avtomodom in najbližjimi prijatelji. Preprost 'roadtrip' z ene strani do druge, ustavili bi se na vseh pomembnih lokacijah in uživali.

KAJ BI SPOROČILA NAŠIM BRALCEM?

Moj moto je: »Kakor si narediš, tako imaš.« Vplivaš lahko na ogromno stvari okoli sebe. Vplivaš lahko na svojo srečo, na svoj uspeh ... Če z nečim nisi zadovoljen, se potruj, da to spremeniš. Ampak vseeno je kdaj pa kdaj pomembno tudi, da gledaš dolgoročno. S tem mislim recimo to, da ne pustiš šole, če te par dni ne veseli – tudi jaz sem končala računalniško šolo, ker sem srednješolsko izobrazbo potrebovala. Faks pa mi ne bi prinesel dovolj koristi, zato se niti nisem odločila, da ga začnem obiskovati. Tako preprosto je. **Življenje je tvoje, zato ga vzemi v svoje roke.**

ODKRIVAMO

Od stranišč do knjigobežnice

Pišeta: Darja Čujež in Klara Artiček, 7. b

Jutro pred poukom, 12. 11. 2019 – V zbornici šole je zasedala šolska skupnost.

Pri šolski skupnosti iščemo nove ideje in predlagamo spremembe na šoli. Pogovarjali smo se o tem, kaj vse bi lahko spremenili. Nove ideje so kar deževale. V ospredju je bila tema: **stranišča na šoli**. Izpostavili smo, da fantje namerno urinirajo mimo pisoarjev. Nekateri so podali zanimive predloge, npr. narisana tarča v pisoarjih, da bi vedeli, kam "ciljati", in črta, da bodo vedeli, kam se postaviti.

Morda pa bi komu prišli prav nasveti iz te knjige.

Dekleta pa se rada veliko gledamo v ogledalo, ali smo lepa in podobno. Padla je pobuda, da bi nad ogledala prilepili nekaj lepih misli, kot recimo: »Ne skrbi, lepa si.«

Pogovarjali smo se tudi o tem, da bo letos na šoli **valentinova pošta**, pust pa bo ravno med zimskimi počitnicami.

Nato smo prišli do naslednje teme, in sicer da je še v letošnjem šolskem letu v načrtu izdelava **knjigobežnice**, ki bi stala pred šolo pod drevesom. Knjigobežnica je nekakšen majhen zaboj, v katerem so knjige. Lahko si katero vzamemo, vanjo pa damo svoje knjige, ki jih ne potrebujemo več ali pa nam niso všeč.

Knjigobežnica na Ljubljanskem gradu. Tudi mi bi jo imeli!

Učiteljica Maja Brusl nas je spodbudila, da se pri razrednih urah pogovorimo o **šolski maskoti**, ideje pa posredujemo njej. Ker smo tako pridno sodelovali, smo na koncu za nagrado dobili čokoladice.

ZDRAVO, ZDRAVJE!

Jedli smo kot kralji

Petek, 15. november – Na šoli smo obeležili dan slovenske hrane. Prvo šolsko uro so vsi učenci jedli tradicionalni slovenski zajtrk, učencem 1. a pa sta se pri zajtrku pridružila tudi **župan Matija Čakš** in **ravnatelj Mitja Šket**.

Tekst in foto: Maruša Rupnik in Klara Murko, 7. e

Župan je poudaril, da je zajtrk zelo pomemben in da tudi on vsako jutro zajtrkuje. »Upam, da bo tradicionalni slovenski zajtrk spodbudil še več otrok, da bodo zajtrkovali. To je neka tradicija, ki se je moramo držati. Še kako pa drži pregovor, ki pravi, da zjutraj jej kot kralj, opoldne kot meščan, zvečer pa kot berač,« je zaključil svoje misli. Tudi **ravnatelj** je pritrdil, da je zajtrk povezan z našim zdravjem, in je prepričan, da bo tradicionalni slovenski zajtrk vplival na to, da bodo otroci zjutraj zajtrkovali.

V dobri družbi zajtrk še bolj tekne.

Dan slovenske hrane izpostavlja prednosti **lokalno pridelanih živil**, zato smo za zajtrk ponudili kruh, maslo, med, mleko in jabolka slovenskega, lokalnega izvora. Kruh iz Pekarne Geršak (Celje) smo namazali z maslom Mlekarnice Celeia (Petrovče) in medom iz čebelnjaka Društva Čebelarstva Šmarje pri Jelšah. Pili smo mleko, pridelano na kmetiji Vreže, in jedli jabolka, ki so zrastle le nekaj kilometrov stran, na jablanah Sadjarstva Mastnak s Ponikve.

Sedmošolci so obiskali čebelnjak, kjer so jim člani čebelarstva približali čebelarstvo ter pomen čebel za pridelavo hrane.

KAJ PA SO O SVOJIH ZDRAVIH NAVADAH POVEDALI NAŠI UČENCI?

»Zaradi zajtrka dobim veliko energije in imam več moči za čez dan. Slovenski tradicionalni zajtrk mi je zelo všeč. Zjutraj zajtrkujem, najraje imam med in maslo.« (MAJA MURKO, 9. A)

»Zajtrk mi da veliko energije za v šolo. Zjutraj zajtrkujem, najraje imam med in maslo.« (NIKA MURKO, 6. A)

»Slovenski tradicionalni zajtrk mi je všeč, ker je to slovenska tradicija, ki jo spoštujemo. O njem vem, da jemo med, kruh, maslo in jabolka. Zjutraj zajtrkujem, najraje imam kruh in marmelada.« (JURE ZUPANIČ, 7. E)

»Slovenski tradicionalni zajtrk praznujemo vsako leto. Jemo zdrav zajtrk, saj so na jedilniku jabolka, kruh, maslo, med in jabolka. Zjutraj zajtrkujem med in maslo.« (ANJA OCVIRK, 8. C)

»Zajtrk je zelo pomemben, ker dobimo moč in smo zdravi. Slovenski tradicionalni zajtrk mi je všeč, ker je dober. Med pridelujejo čebelarji in čebele, mleko in maslo dobimo od kravic, jabolka pa z dreves. Za zajtrk imam najraje med.« (TIJA MIKEZ, 2. C)

ZDRAVO, ZDRAVJE!

»Zajtrk mi je všeč, ker se po njem počutim v redu. Za slovenski tradicionalni zajtrk pojemo med, kruh, maslo, jabolko in pijemo mleko. Moj najljubši zajtrk sta med in maslo.« (NEŽA ZUPAN, 1. B)

»Zajtrk je pomemben, ker dobimo moč in se lažje učimo. Slovenski tradicionalni zajtrk mi je všeč, ker jemo med, ki je sladek, maslo, jabolko, kruh in pijemo mleko. Med dobimo od čebelic, mleko in maslo od kravic, jabolka pa z jablan. Moj najljubši zajtrk so mleko in čokoladne kroglice.« (TINKARA MEŠKO, 1. B)

»Zajtrk je pomemben, ker dobim veliko energije. Za zajtrk smo jedli med, maslo, kruh, jabolko in pili mleko. Med dobimo v čebelnjaku, jabolka dobimo v sadovnjaku, mleko in maslo pa na kmetiji. (SEVERIN ČAKŠ, 1. A)

Lepo pripravljen zajtrk je še bolj okusen

MALE SIVE CELICE

»Tina je vsega kriva«

Julija, Tina in Gašper so naši junaki, ki so se uvrstili na tekmovanje Male sive celice. Tam so pokazali veliko znanja, zmanjkalo pa jim je malo sreče.

Spraševala: Lea Vahen

Foto: Monika Javornik

Kakšne občutke imate po snemanju oddaje Male sive celice?

Julija: Jaz sem nase ponosna, ker je bilo do tu težko priti. Trudili smo se po svojih najboljših močeh.

Tina: Meni je zelo všeč, pridobili smo nove izkušnje in mislim, da smo se iz tega veliko naučili.

Gašper: Mislim enako kot Julija in Tina.

Koliko časa ste vadili?

Julija: Imeli smo priprave ob četrtnih in sobotne šole, tako da smo vadili kar dolgo, za samo oddajo pa ne tako dolgo, saj smo imeli samo eno sobotno šolo.

Ali ste imeli kaj treme? Kako ste jo premagali?

Julija: Najprej sem bila zelo živčna. Ko pa smo prišli tja in videli, kako je na televiziji, smo se tega navadili.

Tina: Ja, na začetku sem bila zelo živčna, potem pa sem videla, kako izgleda samo snemanje, in sem se čisto sprostila.

Gašper: Nisem imel treme.

Ali vam je katero vprašanje delalo veliko težav?

Julija: Ja, tisto vprašanje o Kraškem robu, drugače pa smo kar hitro odgovarjali, tudi če je bilo narobe.

Tina: Pa tudi tisto vprašanje o Luni, saj se to ravno zdaj učimo. Nekatera vprašanja pa so taka, da te kar malo zmedejo.

Gašper: Določena vprašanja so nam res delala težave, na nekatera pa smo vedeli odgovor, a smo prehitro odgovorili. Odgovorov na nekatera vprašanja pa nismo poznali, tako da smo ugibali.

Navijači so »zmagali« z navijanjem

Ste imeli težke nasprotnike?

Julija: Zdi se mi, da smo bili kar enakovredni, ključna pa je bila sreča, ki nam je je malo zmanjkalo.

Tina: Na začetku sta prišla dva iz Ormoža, ki sta zmagala pred petnajstimi leti, tako da se mi zdi, da so takrat dobili še večji zagon. Pa tudi pametni so bili.

Gašper: Tina je bila vsega kriva, saj se je obrnila in ni pritisnila gumba (se pošali).

Ali so vam bili navijači v veliko podporo?

Julija: Definitivno.

Tina: Precej so navijali in ploskali. Mislim, da so nam bili v veliko podporo.

Gašper: Bili so nam v veliko podporo.

Kolikokrat ste morali razne prizore ponavljati?

Julija: Samo, ko se je Nik zmotil. Drugače pa bi mi bilo všeč, če bi ob napačnem odgovoru lahko ponovili.

Tina: Ja, menim čisto enako, kot je rekla Julija.

Gašper: Čeprav nismo določenih prizorov ponavljali, bi bilo super, če bi jih lahko.

Ali ste v tej oddaji pridobili kaj več znanja?

Julija: Ja, tisto o Kraškem robu in luninih menah sem vedno zamenjevala, a zdaj to znam.

Tina: Mislim, da smo se precej naučili. Izvedeli smo tudi, kako je na televiziji.

Gašper: Izvedel sem, da dekletu ne smem dati rumene vrtnice.

Kakšen odziv pa so na to podali vaši starši?

Julija: Da smo prišli daleč in so ponosni na nas.

Tina: Zanimivo jima je bilo videti, kakšna sem na televiziji.

Gašper: Rekla sta, da je že to, da smo prišli na televizijo, velik dosežek.

Močna podpora navijačev

Ogrevanje pred snemanjem

Malim sivim celicam nismo pokazali hrbta

ANKETA

Na izbiro poklica vpliva to, kaj rad delaš

Poklicna prihodnost bodočih srednješolcev

Pripravila: Iza Vogrinc, 7. d

Večina devetošolcev že razmišlja o svoji poklicni prihodnosti. Na njihovo razmišljanje vplivajo različni dejavniki, kot so interesi, značaj, sposobnosti, veščine, spretnosti, delovne in učne navade. Da bi izvedela, kaj ju zanima, sem devetošolkama zastavila nekaj vprašanj.

Špela Gobec, 9. d

Že v otroštvu sem poleg drugih poklicev sanjala o tem, da bi postala vzgojiteljica. Rada se ukvarjam z otroki, zato se bom vpisala na šolo, ki je za to namenjena. Menim, da na izbiro poklica vpliva to, kaj rad delaš in s katerimi hobiji se rad ukvarjaš. Mislim, da se bo čez dvajset let tehnologija še zelo razvila in temu primerno se bodo tudi razvili poklici.

Nina Hrup, 9. c

Na izbiro poklica vplivajo interesi ljudi, plačilo posameznega poklica, oddaljenost od kraja in za srednjo šolo posledično tudi dovolj veliko število točk. Na mojo izbiro bo vsekakor vplivalo to, kaj me zanima oz.

kaj mi je všeč, da je dobro plačilo ter da bom v poklicu uživala in mi ne bo v breme v

življenju. Rada bi bila odvetnica. Za ta poklic se bom lahko začela izobraževati po uspešno opravljeni srednji šoli. V prihodnosti bodo najverjetneje potrebe po posameznih poklicih, predvsem povezanih s tehnologijo, še vedno pa bomo potrebovali zdravnike in poklice, ki so že sedaj pomembnejši.

MALO ZA ŠALO, MALO ZARES

Kaj pa tile poklici? Bi jih opravljali? Spletna stran www.deloglasnik.si jih navaja kot poklice prihodnosti:

- ◆ preizkuševalec vodnih toboganov
- ◆ upravljalca drona
- ◆ čohljač malih živali
- ◆ razvijalec aplikacij za pametne telefone
- ◆ inženir brezpilotnega avta
- ◆ skrbnik otroka
- ◆ preizkuševalec čokolade
- ◆ preizkuševalec piva
- ◆ potiskač ljudi v vlak
- ◆ nadomestni človek, ki stoji v vrsti
- ◆ hotelski ogrevalec postelje
- ◆ oskrbnik pand
- ◆ lego profesor
- ◆ profesionalni spalec
- ◆ preizkuševalec žvečilnih gumijev

KO PIŠEŠ Z ROKO, JE AKTIVNO CELO TELO

Včasih, ko še niso poznali telefonov in računalnikov, je bilo pisanje z roko zelo pomembno. Pisali so si voščila za rojstni dan, ob praznikih in tudi razna druga pisma: ljubezenska, prijateljska, pisma sorodnikom, pisma v času vojne ... Mnoga so še danes ohranjena. V sodobnem času pozabljamo na pisanje z roko, čeprav je zelo pomembno, saj vpliva tudi na delovanje možganov. Zato se je dobro včasih potruditi in kaj napisati z roko. O tem sva se pogovarjali s tremi gospodi iz Doma upokoencev Šmarje pri Jelšah. Ker niso želele, da zapišemo njihova imena in priimke, uporabljava kratice, strinjale pa so se, da navedeva njihove letnice rojstva.

*Spraševali: Darja Čujež in Klara Artiček, 7. b
Foto: Monika Javornik*

Katere pripomočke ste v starih časih uporabljali v šoli?

K. S. (1933): Uporabljali smo svinčnik, radirko, pisali pa smo v zvezke. Doma je zvezek pregledala mama, da je videla, če moram še kaj narediti. V šolo sem začela hoditi leta 1940, pred začetkom druge svetovne vojne, v Dobličah pri Črnomlju.

A. M. (1932): S kamenčki smo pisali na tablice. Imeli smo tudi gobico in cunjico, če smo se zmotili. To smo uporabljali nekaj mesecev. Ko smo se naučili pisati tiskane črke, smo dobili zvezke. Vsi zvezki so bili z eno črto. V šolo sem začela hoditi leta 1938, in sicer v Križevcih pri Ljutomeru.

H. J. (1943): Meni je stari oče kupil tablico. Zraven je bila podolgovata kreda, s katero sem pisala, napačne zapise sem zbrisala s cunjico. V šoli pa tega nismo uporabljali. Imeli smo zvezke. Začeli smo s črko I. Do konca leta smo se naučili vse velike tiskane črke, male tiskane pa smo se učili v drugem razredu. V šolo v Celju sem začela hoditi leta 1950.

Kdo vas je naučil pisati?

K. S.: Pisati sem se naučila v šoli. Imela sem starejšo sestro, ki je znala pisati, in doma sva skupaj vadili. Pisanje mi ni delalo težav. Mama me je zelo spodbujala. Oče pa je bil mnenja, da če že hodim v šolo, se moram nekaj naučiti.

Darja in Klara med pogovorom

A.M.: Imela sem dve starejši sestri, ki sta že prej hodili v šolo. Večkrat sem se jima pridružila pri pisanju naloge, da bi se naučila pisati. Tako sem se tudi naučila. Ko sem prišla v prvi razred, mi je bilo zelo dolgčas, saj sem že znala pisati, tam pa so se ravno to učili.

H. J.: Mama in oče sta mi večkrat pokazala, kako naj kaj zapišem. V šoli sem zelo rada pisala. V četrtem razredu me je učitelj lepopisja zelo navdušil za pisanje. Napisala sem pravljico, ki ji jo je pregledal in mi rekel: »Ti boš še pisala.« To se je kasneje uresničilo.

V šolskem muzeju v Ljubljani hranijo nekdanje pripomočke za pisanje (Foto: <http://www.ssolski-muzej.si/slo/>)

Kako je izgledal vaš pouk lepopisja?

K. S.: Imeli smo poseben zvezek s črtami. Zelo smo morali paziti, da smo pisali od črte do črte. Če si šel preko, si bil kregan, saj nismo imeli radirk. Moral si vse še enkrat ponoviti, in to toliko časa, da si pravilno napisal. Pouk lepopisja mi ni delal težav. V času okupacije so šolo, ki sem jo obiskovala, Italijani zaprli, kasneje celo zažgali. Ko je bilo naše ozemlje osvobojeno, so nas poučevali študentje.

A. M.: Učiteljica je bila zelo stroga, kako je kdo pisal, in zmeraj ko smo imeli lepopis, je rekla: »Tanko gor, debelo dol, tanko gor, debelo dol.« Pisali smo s črnilniki. Šolske klopi so imele odprtino, v katero smo postavili tintnik s tinto, vanjo pa namakali peresa in potem pisali. Ni bilo nobenih kulijev ali brisalcev, morali smo zelo paziti. Iz lepopisja smo dobili oceno. Ne da se hvalim, ampak

imela sem same petice. Pouk lepopisja smo imeli v nižjih razredih. Leta 1941 je bila okupacija in Nemci so ta predmet ukinili.

H. J.: Zame je bil lepopis izredno zanimiv predmet. Tudi nam je učiteljica govorila: »Tanko gor, debelo dol.« Spomnim se pisanja črke L. Pri njej so bila navodila drugačna: »Debelo gor, tanko dol, tanko postrani.« Točno se spominjam pisanja vsake črke. Imela sem same petice. Lahko se pohvalim, da kdorkoli zdaj vidi mojo pisavo, reče, da tako lepe pisave še ni videl. Soseda iz naše stolpnice me je celo prosila, da bi jo učila ponovno pisati, saj že deset let piše samo na računalnik. Nekaj časa nazaj me je klicala upokojena prijateljica in me prosila za pomoč, ker ni znala napisati velike črke K. Nisem mogla verjeti, saj je bila učiteljica, a je pozabila.

Včasih ste veliko več pisali z roko. Pošljali ste si tudi pisma. Ob katerih priložnostih ste jih pisali?

K. S.: Vse, kar smo hoteli izvedeti, smo napisali v pismih in jih poslali. Odgovore smo dobili po isti poti nazaj. Ko sva bili s sestro v internatu v Novem mestu, sva pisali dopisnice. Domačim sva tako sporočili, koliko nama naj pošljejo denarja.

A.M.: Če sem se s katero prijateljico v šoli skregala, sem ji napisala, naj mi oprostí. Ona pa mi je odpisala, da ni več jezna name in tako je bil prepír zglajen. Med šolanjem v Ljubljani sem od mame vsak teden prejela pismo in ji tudi odpisala. Ker ni bilo denarja, sem pisala dopisnice. Tako je vsak lahko videl, kar si napisal. Sporočila sem samo: »Rada vas imam. Zdrava sem. Dolgčas mi je. Lačna sem.«

H. J.: Povedala vam bom svoj zelo drag spomin. Takoj ko sem šla na fakulteto v Ljubljano, mi je mama napisala pismo: »Draga moja! Prepričana sem, da boš dobro naredila vse izpite, saj si bila vedno pridna učenka ...« Nadaljevala je z zgodbo iz svoje mladosti, ko je za v šolo obula lepe in moderne bele nogavice. To je bilo takrat prepovedano. Obiskovala je obrtno šolo. Učiteljice so

jo prisilile, da je v belih nogavicah klečala na tleh. Do takrat se ni rada učila, od takrat naprej pa se je učila dan in noč ter tako dosegla odličen uspeh. Torej, pismo je lahko tudi pomembno. Bilo mi je najdražje. Spominjam se tudi mojega sina, ki je v prvem letniku zdravstvene šole prejemal spodbudna pisma svoje sošolke. Napisala mu jih je, ko česa ni znal. To ga je rešilo, da je naredil letnik.

Kdaj ste nazadnje kaj napisali?

K. S.: Ni še dolgo, kar sem napisala pismo svoji hčerki, kako se imam v domu in kdaj pride na obisk.

A. M.: Pred kratkim sem napisala pozdrav za ministrico, ki nas je obiskala v domu. Velikokrat sem napisala kakšen govor, če smo imeli srečanje s svojci.

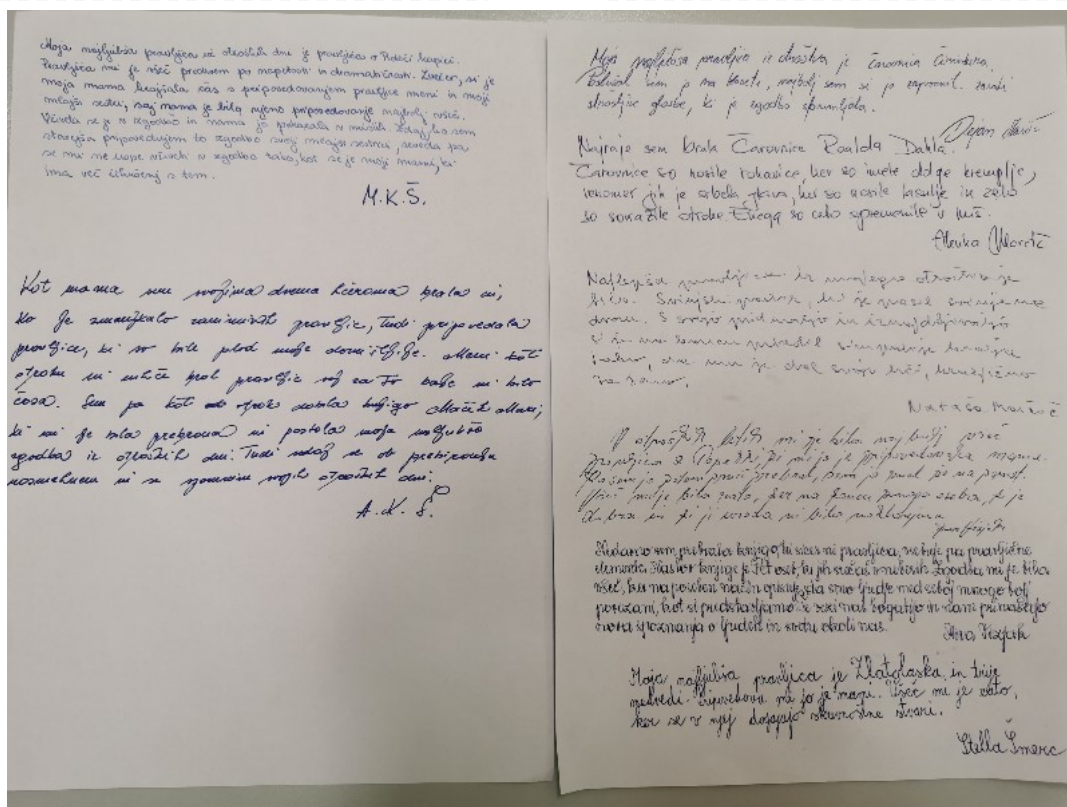
H. J.: Pišem vsak dan. V svoj dnevnik na kratko zabeležim dogodke tistega dne. Kaj daljšega pa napišem, ko imam motivacijo. Nazadnje sem napisala dolgo besedilo, ko mi je prijateljica poslala zelo lepe misli.

Takole je napisala: »Ko ti bo najbolj hudo in ko

misliš, da je res vse temno, se ozri v noč. Noč je temna, toda če so v njej zvezde, je tudi temna noč lepa.« Te misli sem delila z drugimi.

Še kakšna misel za konec?

H. J.: Brala sem članek ameriškega nevrologa, ki poudarja, da je ravno aktivnost s prsti na rokah in nogah zelo pomembna. Treba bi bilo večkrat hoditi po prstih. Da pa se opusti pisanje, je skrajno narobe. Vsi živčni končiči prihajajo iz možganov in aktivirajo celo telo, ko pišeš.

Zapisi treh generacij iste družine sporočajo, kako pomembno je ohraniti pisanje z roko (Teden pisanja z roko 2020 na OŠ Šmarje pri Jelšah)

INTERVJU

Pravljčna pustolovščina v gozdu

Vsi poznamo Rdečo kapico, pa Janka in Metko, Sneguljčico ... Vse te in še veliko drugih pravljic se vsaj delno odvija v gozdu. S pravljčarko go. **Gusto Grobin** iz Šmarja pri Jelšah smo se podale na pravljčno popotovanje v gozd, ki je dom mnogim pravljčnim in skrivnostnim prebivalcem.

Spraševali: Zoja Smole, 7. b, in Laura Leskovar, 7. e

Foto: Štajerski val

Med pravljicami je veliko takih, ki se vsaj delno odvijajo v gozdu, npr. Rdeča kapica, Janko in Metka, Sneguljčica ... Zakaj menite, da se gozd v pravljicah tolikokrat pojavlja kot dogajalni prostor?

Gozd je dom mnogim pravljčnim in skrivnostnim prebivalcem. Od pradavnine živijo v njem drevesa, katerih šelestenje je govorica bogov, je domovanje škrtov, palčkov ... Vanj se zatečeš, ko si utrujen, lačen ali preganjan. Gozd je kraj dogajanja pravljice kjerkoli na zemlji. Kraj in čas nista določena, lahko je celo pod zemljo. Je dom vetrov, demonov, zlih duhov, pa tudi prijaznih bitij. V njem prebivajo vile, velikani, čarovniki in čaravnice, ki so lahko tudi dobre in prijazne.

Kaj gozd v pravljicah sploh pomeni?

Gozd je mnogokrat kraj dogajanja. Ker je skrivnosten, takoj vzbudi domišljijo in pravo vzdušje, včasih grozljivo, drugič napeto in nenavadno. Lahko pomeni tudi širjavo (v sibirskih gozdovih žive ...),

nepreohodnost (zakleti gozd, kamniti svet), bogastvo (les, rude, živali ...).

Rdeča kapica je v gozdu srečala hudobnega volka.

Katera pravljčna bitja živijo v gozdu, kaj tam počnejo in kaj je zanje značilno?

Slovenci imamo veliko pravljic o palčkih, ki živijo v gozdovih, da ljudem pomagajo, o škrtatih, ki so dobri in nagajivi, a redko škodijo ljudem, o kačah (nestrupenih), ki so prijazne, ljudem naklonjene (bile so varuhinje domačega ognjišča). V njem živijo vile (sojenice, rojenice), žalik žene, pehtra babe, vrage, peklenščki, čateži itd. Dušica Kunaver o tem piše v knjigi Slovenske ljudske, pa tudi mnogi zbiratelji pravljic vsa ta bitja posebej natančno opisujejo.

Škrati—znani prebivalci gozda

Je morda znano, da so se tudi v gozdovih v okolici Šmarja (Kozjanskega) skrivala kakšna pravljica ali bajeslovna bitja?

Na Boču so prebivale bele žene – vile (pravljica Topli potok), mistični konj Pegaz, ki je s kopitom udaril v tla tam, kjer še danes izvira mineralna voda (legenda o Pegazu). V jami pod Vetrnikom je živel zmaj (Kozje je dobilo ime po tej legendi), Čatež (bitje kozel – škrat), ki je ljudem podaril vroče vrelce ...

Pravljica Topli potok o vili na Boču

Ali kot pripovedovalka pogosto izbirate pravljice, v katerih se pojavlja gozd?

Zelo pogosto se pravljice, ki jih pripovedujem, dogajajo v gozdu. Slovenija je izredno bogata z gozdom, zato je tudi nešteto pravljič, ki se dogajajo v gozdu. Izbor je skoraj neomejen.

Slišali sva tudi, da so s pravljičami želeli odrasli posvariti otroke pred različnimi nevarnostmi. Je tudi v primeru gozda tako ali se gozd v pravljičah pojavlja še s kakšnim drugim namenom.

Gotovo je gozd v pravljičah "pomagal" pri vzgoji (nevarni prostori, zapuščene razvaline, polnočni prihodi vraga, pasjeglavcev, čarovnic ...). Namen mnogih pravljič o gozdu je tudi vzgoja pripadnosti (Oče in sinovi), sočutja in pravičnosti (Zakaj je

smreka zelena ...), moči in ponosa (Hrast in vrba), sobivanja (V gozdu je prostora za vse).

V gozdu prebivajo čaravnice.

Tudi ime našega kraja – Šmarje pri Jelšah – lahko povežemo z gozdom, saj so jelše drevesa. Poznate kakšno zgodbo o tem?

Legenda govori, da je bila cerkev (v centru Šmarja) Marija na jezeru zgrajena na deblih jelš. Kje in kdaj je bilo to zapisano, se ne ve natančno.

Menite, da so lahko pravljice izhodišče za spoznavanje značilnosti gozda?

Seveda! Zelo priporočljivo povezati snov z legendami, pravljičami in starimi pripovedmi.

Gozd je tudi kraj sobivanja.

Pravljice skozi čas

»Včasih so nam pripovedovali tudi takšne pravljice, da si nismo upali iti spat«

Pravljice vsi poznamo. Hitro bi znali naštet nekaj najbolj znanih naslovov: Rdeča kapica, Janko in Metka, Sneguljčica ..., vsak pa se verjetno spominja tudi koga, ki mu je pravljice bral ali pripovedoval. Kaj pa starejše generacije, ko je bilo otroštvo precej drugačno od našega? Kako se tri gospe spominjajo svojih otroških dni in pripovedovanja pravljič, smo izvedele v Domu upokoencev Šmarje pri Jelšah.

Pišejo: Klara Murko, 7. e, Iza Vogrinc, 7. d, in Maruša Rupnik, 7. e

Foto: Monika Javornik

Zgodovina pravljič

Tina Zorman v svoji diplomi piše, da pravljice ne grejo nikoli iz mode. Vsakdo jo še rad prebere, saj so ene izmed domišljijских pripovednih zvrsti ljudskega slovstva. Pravljica se je razvila iz ustnega izročila, ki se je prenašalo iz generacije v generacijo v različnih kulturah. Najstarejše pravljice izhajajo iz Egipta in Indije. Prve pravljice na slovenskem pa so nastale že v zgodnjem 10. stoletju. V evropskem prostoru je bilo sprva zaslediti navdušenje nad ljudskim pesništvom, kasneje se je začela razvijati tudi ljudska proza (miti, legende, pravljice, pripovedke)

Sodobne pravljice

Tako kot se spreminjajo pravljice, se spreminjajo tudi pravljичni junaki. V preteklosti so avtorji pravljичnim junakom pripisovali nadnaravne moči. V sodobnih časih pa so pravljice vedno bolj realistične in podobne vsakdanjemu življenju. Nastajale so sicer vedno po zgledu ljudskih pravljič, v skladu s časom so dobile inovativne elemente. Danes je večina sodobnih pravljič napisanih, nekatere najdemo tudi na spletu kot zvočne pravljice.

Z varovankami doma upokoencev smo se podale v čas njihove mladosti. Bolj kot pravljič se spominjajo resničnih zgodb, ki so jih slišale od svojih staršev in tudi drugih ljudi.

Pravljice nekoč

Ko smo prispеле v Dom upokojencev, so nas tam pričakale tri gospe, ki so nam veliko povedale o pravljicah v njihovih časih.

K. S. (1933) je takole začela obujati spomine na svoje otroštvo: *»Kot otrok sem imela rada pravljice, ampak mi jih nihče ni pripovedoval, ker so nas že kot otroke usmerjali v delo. Zgodbe sem slišala, ko je kdo prišel na obisk in so v pogovoru povedali kakšno.«*

Pravi, da je zelo rada pripovedovala svoji hčerki. Vrtca takrat ni bilo, našla je varstvo pri gospe, ki ni hodila v službo in je poleg svojega otroka pazila tudi njeno hčer. Po službi pa je otroka prevzela, skuhala kosilo, potem pa je bil čas za crkljanje. Takrat jo je hčerka večkrat prosila, da ji pove kakšno pravljico. *»Pripovedovala sem ji resnične zgodbe mojega očeta, kako so včasih delali. Vnuku pa sem pripovedovala pravljice. Pomembno je, da se pravljice oz. zgodbe pripovedujejo, saj ti olepšajo življenje,«* poudari gospa K. S.

Svojemu vnuku pa je pravljice predvsem brala. Zvečer mu je prebrala dvakrat, trikrat isto pravljico in pričakovala, da je že zaspal. Čakalo jo je še delo, želela je čim prej končati, zato je preskočila nekaj strani, a vnuk jo je takoj opozoril: *»Beri prav!«* Ni ji preostalo drugega, kot da je brala spet od začetka.

A. M. (1932) pravi, da je imela rada pravljice. Spominja se očetove čevljarke delavnice, kjer se je družina pozimi skoraj vsak večer zbrala, saj je bil to edini topel prostor. Otroci so radi poslušali zgodbe, ki so jih pripovedovali odrasli. To se je zgodilo predvsem takrat, ko so prišli na obisk očetovi prijatelji. Takole se spominja: *»Otroci smo imeli velika ušesa, da smo slišali, kaj so se ljudje pogovarjali. Velikokrat so nam povedali tudi pravljice, a so bile takšne, da si nismo upali iti spat.«* Poleti pa za pripovedovanje niso imeli toliko časa, saj je bilo več dela.

Tudi kot mama in babica je pripovedovala svojim hčerki, kasneje pa tudi vnukom. *»Najraje so poslušali pravljico Žabice in štorclje. Po navadi pa sem jim povedala to, kar sem si sproti izmislila.«* Veliko jim je brala tudi knjige iz knjižnice, tako da so že vsi na pamet znali zgodbe.

Zdaj, ko čas preživlja v domu, zelo rada sodeluje pri bralni uri. Pravljičarka jim pripoveduje pravljice, tudi sodobnejše z realnim začetkom in koncem. Konci so velikokrat poučni. Nasploh so pravljice zelo poučne in segajo globoko v domišljijo.

H. J. (1943) pove: *»Zgodbe sem oboževala. Veliko ljudi mi jih je pripovedovalo. Spomnim se delavke v tovarni Metka, ki me je večkrat vzela s seboj na sprehod in mi je pripovedovala. Pa tudi mati in oče sta mi jih znala povedati. Iz lesa sta mi celo izrezala podobo Sneguljčice.«*

Povedala nam je tudi, kako se spominja pripovedovanja svojima otrokoma: *»Moja hčer je imela najrajši pravljico Trnuljčica, pokazala sem ji tudi slikanico, ki jo je oboževala. Večkrat je rekla, naj ji pokažem tisti grad. Hči je gledala ilustracijo in rekla, da v tem gradu ni Trnuljčice, saj nima vrat in ni mogla noter. Odvrnila sem ji, da so vrata narisana zadaj. Hči je obrnila slikanico in zaključila, da vrat ne vidi, zato jih torej ni. Sin pa je imel najraje Disneyjevo pravljico Bambi. Želel si je gledati slike o njem.«*

Gospe so z veseljem obujale spomine. Pravljice so jih popeljale v otroške dni, v čas njihove mladosti pa tudi v čas, ko so se s pravljicami srečevale kot mame in babice. *»Pravljica ti polepša življenje,«* zaključijo gospa K. S., gospa H. J. pa doda: *»Pravljice so večne. Zelo pomembno je, da jih otrokom še naprej pripovedujemo, saj je v njih tudi resnica, predvsem pa razvijajo domišljijo.«*

Maruša, Iza in Klara med pogovorom

Kam z odvečnimi oblačili?

Se kdaj vprašate, kam gredo vsa oblačila, ki jih zavržete ali ste se jih naveličali? To se sprva sliši neumno vprašanje, ampak če se malo poglobimo vanj, ugotovimo, da s tem povzročamo veliko škode in onesnaževanja. Trajnostna moda je moda, ki ne vpliva negativno na okolje, ljudi in družbo, ampak so izdelki narejeni na način, pri katerem se upošteva vrednost surovin, uporabi se manj pesticidov in kemikalij, izdelki pa so narejeni na okolju in človeku prijazen način in brez izkoriščanja delovne sile. Trajnostna moda, kot pove že samo ime, ne »traja« tako kratek čas kot običajna moda, npr. en mesec, ampak dlje časa.

*Pišeta: Hana Dovečar, 9. a, in Nika Amon, 9. b
Foto: Monika Javornik*

V zbirnem centru pristane veliko še uporabnih oblačil.

Človek z oblačili onesnažuje okolje

Tudi oblačila lahko povzročijo veliko odpada, zato bi bilo dobro, da bi vsak pri sebi v svoji omari postoril nekaj za to. Recimo, zakaj ne bi iz stare, raztrgane majice, ki nam nekaj pomeni, naredili novo modno oblačilo in pri tem začeli obnavljati tako modo kot tudi naravo in okolje, v katerem živimo tudi sami. Kot si lahko preberemo v Ekokvizu o krožnem gospodarstvu, so leta 2015 ustanovili novo etično modno znamko v Budimpešti, ki izdeluje kreativna oblačila in torbe iz rabljenega denima

(okoli 5 % vseh tekstilnih odpadkov na svetu). Ne zavedamo se, da vsako sekundo odvržemo poln tovornjak oblačil. Vedno več kupujemo nova oblačila, a jih nosimo bistveno manj časa, kot pred nekaj leti.

Predelava oblačil

V naši bližini, v Rogaški Slatini je Center ponovne uporabe, v katerem je še nekaj let nazaj prevladovalo pohištvo, bela tehnika, elektronika, gospodinjski aparati itd. V zadnjem času se je to spremenilo, saj ponujajo veliko več oblačil, drugih izdelkov pa je bistveno manj.

Tam lahko najdemo predelana in popravljena oblačila, ki jih prodajajo za ponovno uporabo. Direktorici Marinki Vovk sva zastavili nekaj vprašanj o trajnostni modi in izvedeli, da povprečen človek na leto zavrže od 17 do 18 kilogramov tekstila, da ljudje v večjih mestih zavržejo celo skoraj ali pa čisto nova oblačila, ki so jih morda naročili preko spleta in jim ni bila všeč barva ali pa velikost. V našem okolju povprečen človek zavrže okoli 10 do 12 kilogramov tekstila. Med zavrženim tekstilom je tudi 10 % do 15 % takšnega, ki ga samo operejo in dajo na police. Čisto neuporabnega tekstila je približno 40 %, ostali del pa razrežejo ali uporabijo za kakšne druge izdelke, npr. krpe.

Človek in oblačila

Če kupimo poceni oblačilo, potem nam ga ni škoda, s tem pa podpiramo tudi izkoriščanje delovne sile, tj. predvsem otrok in žensk, ki bombaž pridelujejo skoraj zastonj.

Če želimo, da bi trajnostna moda bila bolj prepoznavna, moramo začeti ceniti stvari in imeti dober odnos do oblačil. Večina ljudi sploh ne ve, kaj vse se porabi za izdelavo ene navadne majice: koliko kemikalij in vode in koliko neplačanih mora delati zanjo. S trajnostno modo lahko dokažemo, da ne podpiramo sistema dela, ki izkorišča otroke in ženske. Tekstilna industrija prevladuje predvsem v bolj revnih državah, kjer ljudje ne zaslužijo niti za preživetje. Po kategoriji prodanih izdelkov so na prvem mestu vedno oblačila, ki pa se jih dandanes da dobiti na vsakem ovinku.

Odnos do oblačil

»Vsak si želi novo. Kaj sploh je novo? Novo je polno kemikalij. Kos oblačila je potrebno oprati kar desetkrat, da kemikalije popolnoma odstranimo,« opozarja ga. Marinka. V Sloveniji obstajajo trgovine z rabljenimi oblačili, vendar v njih prevladujejo tista, ki jih pripeljejo iz drugih držav.

Pomembno je tudi, kako ravnamo z oblačili. Že malo uničena oblačila, ki se jih da popraviti, večina ljudi odvrže, saj se ne splača oziroma jih niti ne znajo popraviti, npr. prišiti gumb ali popraviti zadrگو. Največkrat pristanejo med mešanimi odpadki, tam pa se umažejo, zato niso več uporabna. Zato je pomembno, da oblačila vržemo v zabojnik za tekstil ali pa jih odpeljemo v zbirni center.

Ljudje se ne zavedamo, da konec koncev živimo v svetu ponovne uporabe. Ni mogoče, da bi bilo vse novo, kot si nekateri želijo. Primer tega sta nakupovalni voziček ali košara v trgovini, ki se znova in znova uporabljata. Tudi skodelica v kavarni oziroma baru, iz katere je verjetno malo prej že nekdo pil.

Ljudje premalo vedo o ponovni uporabi nasploh, zato jih je potrebno seznanjati o tem, da postanejo odgovorni za svoja dejanja. Tudi slavni želijo izraziti svoj odnos do oblačil, ki se lahko znova uporabijo, tako da se udeležujejo modnih revij s ponovno uporabljenimi ali pa predelanimi oblačili, nekateri pa celo živijo življenje ponovne uporabe.

Raznolika ponudba - med izdelki je največ oblačil.

Teden zbiranja odpadnega tekstila

Ga. Marinka Vouk Korže, ena vodilnih strokovnjakinj tudi na področju ponovne uporabe oblačil

MLADE POROČEVALKE ZA OKOLJE

V Sloveniji veliko oblačil pristane med mešanimi odpadki

Ste kdaj pomislili, da bi iz stare strgane majice naredili novo modno oblačilo in tako začeli delovati bolj trajnostno? V tednu zbiranja tekstila smo obiskale zbirni center OKP Rogaška Slatina in Center ponovne uporabe Rogaška Slatina. Ravno med našim obiskom je tovornjak pripeljal vreče z odpadnim tekstilom, dosledno označene s križcem (neuporabno) in kljukico (še uporabno). Kakšna je nadaljnja pot odvrženih oblačil v njihovem centru, nam je povedala **dr. Marinka Vovk, direktorica mreže CPU, znanstvenica, inovatorica in podjetnica.**

Spraševali: Hana Dovečar, 9. a, in Nika Amon, 9. b

Kaj pomeni izraz trajnostna moda?

To je moda, ki nima negativnega vpliva na okolje, ljudi in družbo. Pri izdelavi se upošteva vrednost surovin, uporabi se manj kemikalij. Izdelki so narejeni na okolju in človeku prijazen način, torej brez izkoriščanja delovne sile. Tak izdelek cenimo, ker je bil narejen po pravični poti in ga tudi dlje časa uporabljamo. Če se npr. pokvari zadruga, jo popravimo. Trajnostna moda žal prevladuje bolj verbalno, v praksi pa je tega zelo malo.

Koliko tekstila povprečen človek zavrže na leto?

Statistika kaže, da nekje od 14 do 18 kilogramov. Odvisno je tudi od tega, kje ljudje živijo, na kmetih recimo vse porabijo, medtem ko v mestih, npr. v

Ljubljani, kjer imamo prav tako Center ponovne uporabe, med odpadki najdemo nova oblačila, velikokrat še z listki s ceno. Kupci jih naročijo preko spleta, potem pa ugotovijo, da jim ni všeč. Slovenija spada med države, kjer se zelo veliko kupuje in se veliko denarja zapravi za oblačila.

Imate podatke o količini zavrženih oblačil na našem območju?

To območje spada v nižji rang, tako da nekje 10 do 12 kg na osebo letno. V Rogaški Slatini je številka višja kot npr. v Kozjem in drugih bolj kmetijskih območjih.

To so precej velike količine zavrženih oblačil ...

Nizkocenovne trgovine dejansko spodbujajo miselnost, da je vse dosegljivo, da si lahko vse kupimo in posledično do tega nimamo nobenega odnosa. Zakaj bi kupili zadrgo za 4 €, če lahko kupimo jakno za 5 €? Raje kar cel izdelek vržejo stran in kupijo novega. Cena je tako nizka na račun izkoriščanja ljudi, delovne sile in okolja.

Je med zavrženim tekstilom še kaj uporabnega?

10 do 15 % tekstila je povsem uporabnega, samo operemo ga in damo na polico. 30 do 40 % tekstila razrežemo za različne izdelke, kot so krpe za uporabo v industriji, vreče, blazine, igrače ... Izdelek nima več iste funkcije, je pa še vedno uporaben. Določena oblačila samo preoblikujemo in ljudem so spet všeč, saj so narejeno malo drugače. Za preoblikovanje ne pridejo v poštev nizkocenovna oblačila, ki se hitro raztegnejo, strgajo ... Težava je, da je kakovostnih izdelkov vedno manj. Neuporabnega tekstila je približno 40 %. V Sloveniji še vedno veliko oblačil pristane med mešanimi odpadki. Ljudje se ne pozanimajo, kje se zbira tekstil, temveč ga enostavno odvržejo v najbližji zabojnik. Tako se umaže in ni več uporaben.

Kako pa bi lahko ljudje sami pripomogli k temu, da bi zavrgli manj oblačil?

Pomembni sta ozaveščenost in odnos do tega. Si lahko predstavljate, da se za nastanek ene majice porabi 2400 litrov vode! Bombaž namreč potrebuje ogromne količine vode, porabi se tudi veliko kemikalij, kar pomeni dodatno obremenitev.

Delo na bombažnih poljih je večinoma ročno, delajo otroci, ženske, in to brez plačila. Tekstilna industrija dejansko prevladuje v najbolj revnih državah, kjer ljudje praktično ne zaslužijo niti za preživetje. Vprašamo se, kako je mogoče, da majica stane 1,99 €. Izkoriščanje poceni delovne sile v tekstilni industriji prikazuje tudi dokumentarni film Prava cena.

Verjetno bi bile potrebne tudi sistemske spremembe?

Dokler živimo tako, da vidimo samo poceni izdelke in imamo občutek, da si lahko vse kupimo, se ne bo nič spremenilo. To je stanje zelo potrošniškega razmišljanja, ki pa odseva veliko potrebo po okoljski in družbeni odgovornosti. Tekstilna industrija namreč spada med najbolj dobičkonosne. Podatek o 300 milijardah dobička je nepredstavljen.

Trenutno je v Bruslju v obravnavi direktiva o podaljšanju odgovornosti oblačil. To pomeni, da bo proizvajalec moral plačati za njihovo predelavo, zbiranje in obdelavo, kot je to urejeno npr. za embalažo.

Slovenija spada med države, kjer se s tekstilom še ne ravna dovolj odgovorno. Premalo je ponovne uporabe, reciklaže praktično ni. Izvajajo se le testne izvedbe, različni projekti. Na tem področju nas čaka še veliko odgovornih nalog.

So v vaši zeleni trgovini v centru ponovne uporabe na voljo tudi oblačila? Se ljudje zanimajo zanje?

Če pogledamo po kategoriji prodanih izdelkov, so na vsaki lokaciji na prvem mestu oblačila. Ko smo leta 2011 odprli Center ponovne uporabe v Rogaški Slatini, smo ponujali pohištvo, belo tehniko, elektroniko ... Danes prevladujejo oblačila in je drugih izdelkov bistveno manj.

Ali v naši bližini obstaja trgovina, ki prodaja samo rabljena oz. predelana oblačila?

V Sloveniji je sedem centrov ponovne uporabe, klasičnih »second hand« trgovin pa na našem območju ni. V Celju je Tekstile house, ki prodaja oblačila iz Nizozemske. Gre za svetovno mrežo, ki ima povsem drugačen poslovni model. Kar manjka je to, da ne prodajajo slovenskih izdelkov.

Kakšna je potem pot odvrženega oblačila, ki se znajde v vašem centru?

Smo socialno podjetje in v lokalnih okoljih sodeluje-

mo s komunalnimi podjetji in občinami. Tako sodelujemo na področju snovnega toka tekstila, ker izvajalec javne službe tega ne izvaja, zato skrbimo za zbiranje oblačil v rumenih zabojnikih v zbirnih centrih in mestih, pripravo, obdelavo in predelavo. Gre za povsem drug vidik, saj se slovensko blago kot potencialni odpadki ne obravnava več linearno (ne rabimo – vržemo proč), ampak ga vračamo nazaj: en del za ponovno uporabo kot second hand oblačila in izdelke iz tekstila, drugi del pa za predelavo v različne izdelke.

Nekateri želijo vse novo, a se ne zavedajo, da vsak živi življenje ponovne uporabe, npr. v kavarni pije iz skodelice, iz katere je malo prej pil nekdo drug.

Zasledimo lahko, da tudi nekateri slavni podpirajo trajnostno modo. Kakšen vpliv imajo?

V Ljubljani imamo modne revije z znanimi osebnostmi, ki želijo na ta način izraziti svoj odnos do ponovne uporabe oblačil. Tudi nekatere svetovno znane osebe prisegajo nanjo, hkrati pa želijo pokazati, da ne podpirajo sistema izkoriščanja otrok in žensk, uporabe kemikalij ter nekontrolirane proizvodnje. To je pomembno za ozaveščanje predvsem mladih, ki sledijo svojim vzornikom.

Zavrže se ogromno oblačil, ker nekemu niso všeč in si lahko takoj kupi novo. Ta vidik je zelo pomemben za izboljšanje splošne družbene zavesti.

Pot rabljenih oblačil od prihoda v zbirni center do ponovne uporabe

GOZD – POMEMBEN EKOSISTEM, A LJUDJE SE TEGA NE ZAVEDAMO

Pred nekaj stoletji je gozd preraščal skoraj celotno Slovenijo do višine 1800 m. O pomenu gozda sem se pogovarjala z gospodom Dušanom Debenakom, vodjo Zavoda za gozdove Slovenije – Krajevne enote Rogaška Slatina.

Piše: Lea Vahen, 8. d

Pomen gozda

V zadnjem času je čedalje bolj v ospredju pomen gozda za globalno kroženje ogljika na našem planetu. Površina gozda v Sloveniji danes obsega 11.803 km², a včasih ga je bilo dosti več. Gozd je eden od glavnih virov kisika na našem planetu, zato je zelo pomemben. *»V gozdu lahko preživiš, pomena gozda se sploh ne zavedamo oz. premalo,«* nagovarja gospod Dušan Debenak.

Kaj uničuje gozd

V zadnjem času gozd uničuje veliko stvari. Iglavce zadnje čase uničujejo lubadarji ali za-lubniki, ki v iglavcih skopljejo tunele. Gozdovom škodijo tudi suša, veliki nalivi in še marsikaj, tudi močan veter, ki podira drevesa in tako naredi ogromno škodo. Velika škoda za gozd je tudi golosek. Ljudje bi morali sekati zgolj bolna drevesa, ampak podirajo tudi zdrava in tega je preveč. *»Tiste, ki gozd pre-*

več uničujejo (nezakonito podirajo zdrava drevesa za kmetijske površine ali kaj drugega) kazensko preganjamo,« opozori naš sogovornik.

Bolezni gozda

Gozd lahko prizadenejo razne bolezni in te-gobe. O teh mi je več zaupal gospod Dušan: *»V preteklosti smo poznali holandsko brestovo bolezen. Bresti so odmirali in so še zdaj zelo redki v našem gozdu. Poznali smo kostanjev rak, ki je prišel iz Amerike. Mislili smo, da bo ves kostanj propadel, a se je selekcioniral in postal odporen. V zadnjem času propadajo jeseni zaradi kitajske bolezni, ki prihaja k nam. Ogromno bolezni na gozdnem drevju prihaja z daljnega vzhoda.«*

Več o pomenu gozda, dobrinah, ki nam jih daje, človekovih posegih in izkoriščanju tega pomembnega ekosistema je g. Dušan Debenak spregovoril v intervjuju, ki ga najdete na naslednji strani.

Vir: Gozd v Sloveniji in po svetu, Ekokviz za srednje šole:
https://ekosola.si/wp-content/uploads/2019/11/Gozd-v-Sloveniji-in-svetu_Ekokviz-S%C5%A0-19-20.pdf

Klara Murko, 7. e

»Lakota« nekaterih lastnikov je mnogokrat velika

»Večkrat nas pošiljajo, naj si gremo pogledat, kakšne gozdove imajo v Avstriji. Ampak Avstrijci so v smislu gojenja in oblikovanja gozdov cicibani napram slovenskemu gozdarstvu in slovenskemu gozdu,« odločno še pred začetkom intervjuja razloži **Dušan Debenak**, vodja Zavoda za gozdove Slovenije – Krajevne enote Rogaška Slatina. Ta vključuje gozdove vseh šestih občin Upravne enote Šmarje pri Jelšah. G. Dušan je tudi sodni izvedenec in cenilec za gozdarstvo.

Spraševala: Lea Vahen, 8. d

Začeli ste s primerjavo avstrijskega in slovenskega gozdarstva. V čem se razlikujeta?

Slovensko gozdarstvo za razliko od avstrijskega temelji na treh stebrih, in sicer trajnosti, sonaravnosti in mnogonamenskosti. Avstrijski model je drugačen. Oni gozd posekajo, nato golo površino zasadijo z novimi drevesi, po večini s smreko. To je ekološko zelo vprašljivo, saj razgali zemljo in povzročijo erozijo. Pri nas gre za trajnostno pokrovnost gozdne površine.

Kaj to pomeni?

Trajnost pomeni, da gozdove oblikujemo in pomlajujemo tako, da zemlja v gozdu ni nikoli gola, na njej vedno nekaj raste. Stara drevesa podiramo takrat, ko je mladi gozd že oblikovan. Sonaravnost pomeni, da v slovenske gozdove ne vnašamo tujerodnih drevesnih vrst. Mnogonamenskost pa pomeni, da gozd zadovoljuje različna pričakovanja ljudi in narave. Ena od funkcij gozda je tudi rekreativna. To pomeni, da

se sme sleherni človek v gozdu sprehajati in da te iz gozda ne sme nihče pregnati. Glede tega imamo v Sloveniji izjemno prednost pred drugim evropskimi narodi, kjer sprehajanje in nabiranje plodov ni samoumevno.

Kaj nam daje gozd?

Najpomembnejša dobrina gozda je njegova hidrološka funkcija. Gozd, predvsem gozdna tla ujamejo vodo in jo le počasi, a enakomerno oddajajo drugim ekosistemom. Kapljice vode so ujete v listih in gozdnih tleh. Gozd je edini ekosistem na Zemlji, ki zna narediti rodovitno prst. Zadnje raziskave kažejo, da na nivoju evropske skupnosti v enem letu izgubimo mnogo več rodovitne prsti, kot so jo gozdovi sposobni narediti. Če bo evropsko kmetijstvo šlo v to smer, je to enosmerna pot proti lakoti. Gozd daje še izredno veliko drugih dobrin: od lesa do plodov, gob, kostanja, pomembna je tudi lovska funkcija, poučna turistična, klimatska, varovalna ... Umen popotnik lahko v gozdu preživi. Dobro bi bilo, da bi šli kdaj po hrano v gozd namesto v hipermarket.

Koliko gozda obsega Kozjansko?

Gozdnatost na Kozjanskem je pod slovenskim povprečjem, kjer je trenutno 58 %. Najmanj gozdnata občina je Podčetrtek (35 %), najbolj gozdnata pa Rogatec (50 %). Občina Šmarje v zadnjem času izgublja gozdove, ker je »lakota« kmetov tako velika, da gozdove v ravninskih predelih posekajo in tla preoblikujejo v koruzne njive. Zaradi subvencij dajejo njive lastnikom večji finančni donos.

Ali se ljudje sploh zavedamo pomena gozda?

Premalo.

Kako ljudje največkrat posegajo v gozd?

S sečnjo in spremembo namembnosti zemljišča.

Ali kdaj opazite prekomerno izkoriščanje gozda?

Marsikdaj. Pojavljajo se še neuki lastniki. V Sloveniji imamo 460.000 lastnikov gozdov, med njimi je mnogo takšnih, ki ne poznajo svojih posestnih mej. Tisti, ki pa gospodarijo z gozdom, se poslužujejo javne gozdarske službe (Zavod za gozdove), ki je za njih brezplačna. Strokovnjaki jih usmerjajo in jim svetujejo, kaj je za njihov gozd in za preostale ljudi dobro.

Ali za prekomerno izkoriščanje gozdov obstaja kakšna kazen?

Kazni so, če kdo samovoljno poseka gozd. Tudi če poseka posamična drevesa je v prekršku. Tistega, ki naredi zločin nad naravo, kadar poseka večjo površino, jo pusti golo in ne naredi gozdnega reda, torej ne spravi vej na kupe in jih ne odpelje, pa kazensko ovadimo.

Kako se gozd obnovi?

Slovensko gozdarstvo temelji na sonaravnosti. Gozdarji poskušamo posnemati naravne procese, samo nekoliko jih pospešimo. Gozd obnavljamo po naravnih principih. Za obnovo se odločimo, ko je gozd zrel, ko so drevesa relativno stara. Najprej ga rahlo preredčimo, da sprostimo krošnje tistih dreves, ki ostanejo. Tako dovolimo soncu, da presveti gozdna tla, začne se pospeševati razkroj, stara drevesa odvržejo seme. Ker je dovolj svetlobe in vlage, začnejo rasti mlada drevesa. Ko so visoka nekje do kolen ali do pasu, posekamo ostala stara drevesa. Gozdarji to delamo v treh ali štirih fazah. Spodbujamo torej drevesa, ki rastejo na tistem prostoru, in ne vnašamo dreves v obliki sadik.

Kakšne bolezni napadajo gozdove in kako se gozd po tem ohrani?

Pojavljajo se številne bolezni, vsako leto jih je več, predvsem zaradi svetovne globalizacije. Z raznim transportom prinašamo v naše kraje številne bolezni. V preteklosti smo poznali holandsko brestovo bolezen. Bresti so odmirali in so še zdaj zelo redki v našem gozdu. Poznali smo kostanjev rak, ki je prišel iz Amerike. Mislili smo, da bo ves kostanj propadel, a se je selekcioniral in postal odporen. V zadnjem času propadajo jeseni zaradi kitajske bolezni, ki prihaja k nam. Ogromno bolezni na gozdnem drevju prihaja iz daljnega vzhoda. Sreča je, da imamo v Sloveniji izredno pester gozdni ekosistem z 71 avtohtonimi drevesnimi vrstami. Ko je ena drevesna vrsta napadena, se pač umakne, ampak zaradi tega ne izgubimo gozda. Njeno mesto nadomesti druga drevesna vrsta. V tem trenutku imamo še zelo stabilne gozdne ekosisteme.

Ste kdaj opazili, da je kdo preveč uničeval gozd? Lahko gozdarji v tem primeru kaj storite?

Seveda smo opazili. Najprej se pogovorimo z lastni-

kom. V kolikor gre za nevednost, mu lahko pomagamo. Če je bilo dejanje izvedeno načrtno, je dela več. V obeh primerih obvestimo organe pregona, torej policijo in gozdarsko inšpekcijo, ki ukrepata v okviru svojih pristojnosti. Takemu lastniku naložimo dela, ki jih zahteva Zakon o gozdovih, npr. da obnovi gozd.

Kaj poleg prekomernih posegov najbolj škodi gozdu in ga uničuje?

Posek je sestavni del gospodarjenja z gozdom. V Sloveniji sekamo veliko manj, kot bi lahko. Na 20 % površine, kjer je lastnik država, se gospodari optimalno in se seka toliko, kolikor predvideva stroka. Na ostalih 80 % površine pa se gospodari slabo, ker lastniki ne posegajo v to gozdno maso. Predvsem razmišljajo, da je gozd kot banka in mora les v njem stati, po drugi strani pa les lahko propada. Stabilen gozd se oblikuje samo s sekiro. Po drugi strani pa se tu in tam pojavi kakšen lastnik, ki bi rad vse posekal. Temu pa stopimo na prste.

Gozd je v tem trenutku zelo podvržen naravnim abiotskim in nato biotskim faktorjem, kot so veter, žled, težek sneg. Zaradi teh dejavnikov – ujm imamo vsako leto več slučajnih pripadkov; to so drevesa, ki so padla, ker jih je narava sama prevrnila. Nato pa se pojavijo žuželke in glive, ki napadejo poškodovano drevje. Takrat je potrebno hitro ukrepanje, da se ta invazija žuželk ne razširi in uniči stoječega drevja. Gozdarji delamo na tem, da oblikujemo gozdove, ki bi bili čim bolj stabilni in bi bili kos tem preizkušnjam.

Gozd je lahko tudi navdih za mlade fotografe. (Fotografija je posnela Klara Murko, 7. e, pod mentorstvom učiteljice Maje Sekirnik.)